

Beleidsnota Fraude- en handhavingsbeleid 2014-2018 gemeente Midden-Drenthe

Datum	20 augustus 2014
Behandelaar	Myriam Foekema afdeling Samenlevingszaken (0593)539264
Portefeuillehouder	Wethouder Lohuis
Besluitvormend orgaan	Gemeenteraad
Overleg gepleegd met	☐ financieel adviseur AZ ☐ personeelsconsulent AZ ☒ medewerker bestuur en juridische zaken AZ C. Hoving en D. Reitsma ☒ afdeling Samenlevingszaken ☐ naam medewerker ☒ inspraak/adviesorgaan Adviesraad Minimabeleid

Toelichting bij de nota fraude- en handhavingsbeleid

Inleiding

Graag bieden wij u hierbij ter vaststelling de nota "Fraude- en handhavingsbeleid 2014-2018 gemeente Midden-Drenthe" aan. Hierin is het beleid vastgelegd hoe wij bijstandsfraude willen voorkomen en bestrijden.

Op 8 juli 2014 heeft het college van B & W de conceptnota Fraude- en Handhavingsbeleid vrijgegeven voor advies aan zowel de Adviesraad Minimabeleid, als aan de afdeling Juridische Zaken omdat ten tijde van aanbidding de Participatiewet nog niet vastgesteld was.

Adviezen

In de nota "Fraude- en handhavingsbeleid 2014-2018 gemeente Midden-Drenthe" die thans voor u ligt, zijn adviezen van de Adviesraad Minimabeleid verwerkt.

Het advies van de Adviesraad Minimabeleid is integraal als bijlage 2 toegevoegd aan deze nota. Wij kunnen ons goed vinden in het advies van de Adviesraad Minimabeleid en zijn het inhoudelijk op alle punten eens met de gemaakte opmerkingen. In de aanbiedingsbrief bij deze nota wordt uitgebreid ingegaan op de adviezen van de Adviesraad Minimabeleid en onze reactie daarop.

Participatiewet-proof

Op 1 juli 2014 heeft de Eerste Kamer de Participatiewet vastgesteld. De stemming over de vier ingediende moties heeft niet geleid tot aanpassingen van de wettekst.

De nota die nu ter vaststelling voor ligt, is zo geschreven dat de wetsartikelen die genoemd worden en verwijzen naar de Wet Werk en Bijstand (verder: WWB), ook correct zijn als de WWB met ingang van 1 januari 2015 overgaat in de Participatiewet. Hier en daar is er sprake van een versprings van nummering van een lid van een artikel; in dat geval werd volstaan met een verwijzing naar het artikel en niet naar het specifieke lid.

Uitvoering van de Fraudewet

Sinds de inwerkingtreding van de Fraudewet per 1 januari 2013, wordt deze uitgevoerd door onze afdeling Samenlevingszaken. Klanten zijn voor de inwerkingtreding van de wet geïnformeerd over de gevolgen die de Fraudewet heeft bij het schenden van de inlichtingenplicht en werkprocessen zijn tijdig ingericht. De Fraudewet biedt zeer weinig beleidsvrijheid omdat de wet tot doel heeft om te komen tot een uniforme wijze van fraudeafhandeling binnen alle sociale wetten. De beleidsvrijheid die er voor de uitkeringsinstanties (gemeenten, UWV en SVB) was, is met de komst van de wet tot een minimum teruggebracht en vrijwel alleen bij recidive.

Van maatregel naar boete

Voor de invoering van de Fraudewet was schending van de inlichtingplicht maatregelwaardig gedrag. De raad heeft in de Maatregelverordening vastgelegd welke korting op de uitkering dan van toepassing was. Deze gemeentelijke beleidsvrijheid is met de invoering van de Fraudewet verdwenen. Voortaan moet de gemeente dan een bestuurlijke boete opleggen. Het schenden van de inlichtingenplicht leidt dus niet meer tot een korting op de uitkering, maar tot een betaling van een boete. Bovendien is de gemeente volgens de wet verplicht om een boete op te leggen als er sprake is van een verwijtbare schending van de inlichtingenplicht.

Commotie over de uitwerking van de Fraudewet

In den lande is veel kritiek te horen geweest op de Fraudewet. De wet zou te streng zijn en de beleidsvrijheid van gemeenten om af te wijken van de wettekst te gering. Volgens de wet moet er een bestuurlijke boete worden opgelegd als er sprake is van niet, niet tijdig of onjuist informeren van de gemeente.

De hoogte van de boete is evenveel als het netto benadelingsbedrag (de teveel betaalde uitkering als gevolg van een schending van de inlichtingenplicht), met een minimum van € 150,-. Zo leidt het niet opgeven van € 1000,- tot een even hoge boete. Bovendien moet iemand de teveel betaalde uitkering gebruteerd terugbetalen als de gemeente over de uitkering loonbelasting heeft betaald en premieafdracht heeft gedaan. Dit betekent dat de klant over dat deel van de teveel ontvangen bijstandsuitkering ook de belasting en premies moet terugbetalen die de gemeente aan het rijk heeft moeten afdragen. De terugvordering of verrekening van de teveel ontvangen uitkering wordt daardoor tientallen procenten hoger dan het netto benadelingsbedrag.

Als er wel sprake is van een schending van de inlichtingenplicht (bijvoorbeeld doordat iemand verzuimt om iets tijdig door te geven), maar het niet heeft geleid tot het ontvangen van teveel bijstandsuitkering, dan kan een schriftelijke waarschuwing worden gegeven. Bij recidive binnen twee jaar, stelt de wet dat de gemeente bij een dergelijke "nulfraude" dan een bestuurlijke boete op moet leggen van € 150,-. Met nulfraude wordt bedoeld dat er wel

een schending is geweest van de inlichtingenverplichting, maar dat er geen benadeling van de gemeente heeft plaatsgevonden.

Alleen indien er sprake is van zeer dringende redenen of verminderde verwijtbaarheid kan worden afgezien van het opleggen van een boete die even hoog is als het benadelingsbedrag.

De kritiek op de Fraudewet is dat de hoogte van de boete buitenproportioneel is. Omdat de boete hoger wordt, naarmate het benadelingsbedrag hoger is, zou dit het effect kunnen hebben dat mensen zeer langdurig moeten terugbetalen: de boete en de teveel ontvangen uitkering. Hierbij geldt overigens wel dat schending van de inlichtingenplicht van voor 1 januari 2013 afgehandeld moet worden met een maatregel en voor het deel na 1 januari 2013 met een boete.

Vooralsnog heeft het ministerie geen aanleiding gezien om de wettekst aan te passen.

Verordeningen

Omdat wetgeving van een hogere orde is dan een gemeentelijke verordening, worden de Fraudewet en de artikelen in de WWB die op grond daarvan aangepast zijn, al toegepast sinds de invoering daarvan. Met de invoering van de Fraudewet is een deel van de maatregelverordening buiten werking gesteld voor schending van de inlichtingenplicht van na 1 januari 2013, omdat dit nu in de wet zelf geregeld is.

De beleidsvrijheid die de gemeente heeft, is met de invoering van de Fraudewet behoorlijk beperkt als het gaat om een schending van de inlichtingenplicht. Met de komst van de Fraudewet is wel een nieuwe verordeningsplicht in de wet opgenomen: de verordening "Verrekening bestuurlijke boete bij recidive". Het gaat dan om recidives die zijn ontstaan na 1 januari 2013. Deze verordeningsplicht is ongewijzigd in de Participatiewet opgenomen.

Overigens heeft onze gemeente vanaf de invoering van de Fraudewet tot op heden, nog niet te maken gehad met een recidive waarbij sprake was van een benadelingsbedrag.

Tijdpad

Zodra de raad de nota Fraude- en handhavingsbeleid heeft vastgesteld, kan de "Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive" worden gemaakt en door het college ter advisering worden voorgelegd aan de Adviesraad Minimabeleid. Deze verordening zal in het najaar ter vaststelling worden aangeboden aan uw raad.

Voorstel

Aan de Raad, na raadpleging van de commissie Zorg en Welzijn, voor te stellen de beleidsnota: "Fraude- en handhavingsbeleid 2014 – 2018 Gemeente Midden-Drenthe", vast te stellen.

Inspraak

In deze nota is de reactie van de Adviesraad Minimabeleid verwerkt. Bij de totstandkoming van deze conceptnota is geen werkconferentie of iets dergelijks georganiseerd. Hierdoor zijn er geen raadsleden bij betrokken geweest. Gelet op de zeer beperkte beleidsvrijheid wordt volstaan met bijgevoegde leeswijzer die uw college en de leden van de raad moet helpen om te weten op welke punten de gemeente een keuzemogelijkheid heeft.

Communicatie

Op advies van de afdeling communicatie werd er bij de conceptnota nog geen persbericht gemaakt, omdat een niet openbaar besluit voorgesteld werd. Nu de nota na inspraak ter definitieve vaststelling wordt aangeboden aan uw raad, wordt in samenwerking met de afdeling communicatie een persbericht voorbereid.

Leeswijzer

Bijgaand treft u een leeswijzer aan, opdat u weet waar de keuzemogelijkheden voor gemeentelijk beleid aanwezig zijn.